

Rekordhøy studentinnvandring til Norge

Utenlandske studenter strømmer til norske universiteter og høyskoler. Tallet er doblet i løpet av fem år. Flest studenter kommer fra Kina og Tyskland, og naturvitenskapelige fag er mest populære, viser tall for 2000-2010/2011. Etter ti år var en av fem utenlandske studenter fremdeles bosatt i Norge. Yrkesdeltakelsen er høy blant dem som blir, og mange jobber i yrker med høye kvalifikasjonskrav.

Kristian Rose Tronstad og
Kristina Kvarv Andreassen

I løpet av perioden fra årtusenskiftet og fram til i dag har studentmobiliteten i verden blitt doblet, og internasjonale studenter utgjør i overkant av 2 millioner. USA, Storbritannia, Tyskland, Frankrike og Australia er de mest populære destinasjonslandene, men studentmigrasjonen til Norge har også steget betydelig i løpet av de siste årene (OECD 2011, SSB 2012a).

Samtidig har norske myndigheter endret politikk og retorikk overfor internasjonale studenter de siste årene. Fra å være sterkt opptatt av retur så man ved utgangen av 1990-tallet at studentene kunne være interessant arbeidskraft. Utover 2000-tallet har regelverket blitt endret slik at det skulle bli lettere for studentene å få innvilget arbeidstillatelse, men fremdeles er det ulike hensyn og mål med studentmigrasjonen til Norge (Bore, Tronstad og Djuve 2012, Brekke 2006).

Nyttig kompetanse?

Fra et utviklingspolitisk ståsted er støtte til utdanning for studenter i fattige land i sør et virkemiddel for å heve kunnskapsnivået i samarbeidsland. Dette tilsier at man bør tillate studenter fra land i sør å komme til Norge, men at de bør dra hjem etter endte studier for å bidra til utvikling i sitt hjemland.

For norsk næringsliv kan studentinnvandring bidra til nye og nyttige kontakter i framtidige markeder. Studentinnvandring kan også bidra til å rekruttere og beholde spesialister, i sterk global konkurranse. Ut fra dette perspektivet kan det være ønskelig for norske arbeidsgivere at det legges til rette for at utenlandske studenter kan bli igjen i Norge etter endte studier.

På den annen side kan innvandringspolitiske mål om å regulere innvandringen tilsi strengere kontroll med hvem som kommer til Norge. I enkelte land frykter man at innvandring av studenter kan bli utnyttet som et smutthull i et ellers strengt innvandringsregime.

For utdanningsinstitusjonene, det vil si universiteter og høyskoler som tar i mot studentene, er trolig det viktigste å rekruttere og utdanne flinke studenter uavhengig av om de er fra det ene eller det andre landet, så lenge det ikke påvirker institusjonens økonomi på en negativ måte eller bidrar til uforholdsmessig mye byråkrati.

Sammensatt gruppe

Formålet med denne artikkelen er todelt. For det første ønsker vi å analysere studentinnvandringen til Norge de siste årene. Hva kjennetegner dem som kommer for å studere? Hvor kommer de fra, og hva studerer de? I del to vil vi

Kristian Rose Tronstad er statsviter og forsker ved NIBR, Norsk institutt for by- og regionsforskning. (kristian.tronstad@nibr.no)

Kristina Kvarv Andreassen er sosiolog og rådgiver i SSB, Seksjon for befolkningsstatistikk. (kristina.andreassen@ssb.no)

analysere i hvilken grad internasjonale studenter blir boende i Norge og deres tilknytning til arbeidsmarkedet. Hvor mange av dem som kom for å studere i Norge i løpet av perioden 2000-2010, er fremdeles bosatt, og hva gjør de nå?

Datagrunnlaget for analysen er hentet fra Statistisk sentralbyrås statistikker «innvandrere etter innvandringsgrunn» og «registerbasert sysselsettingsstatistikk for innvandrere» (se tekstboks om kilder og metode).

Ved å koble data om innvandringsgrunn per 1. januar 2011 og sysselsetting pr 4. kvartal 2010 får vi oversikt over alle som har innvandret til Norge for første gang etter 1990 og hadde utdanning som innvandringsgrunn, om de fremdeles er bosatt, og i så fall om de da er sysselsatt.

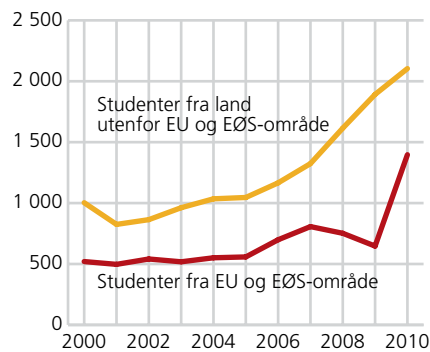
Ulik adgang til landet

I statistikken om innvandringsgrunner er utdanning en hovedkategori sammen med arbeid, familie og flukt. Utdanning som innvandringsgrunn er en bred kategori som omfatter alt fra praktikanter i jordbruket, au pairer og studenter. I denne analysen inkluderer vi bare dem som har kommet til Norge for å studere ved høyskole eller universitet. Praktikanter og au pairer er utelatt.

Vi skiller i hovedsak mellom studenter fra EU og EØS og studenter fra land utenfor EU og EØS, såkalte tredjeland, fordi de to gruppene har ulik adgang til Norge. Fra 2009 ble det innført en registreringsordning for innvandrere fra EØS-landene utenom Norden. De trenger ikke lenger søke om oppholdstillatelse, det rekker å registrere seg gjennom registreringsordningen for EØS-borgere.

Figur 1. Ikke-nordisk studentinnvandring, etter år og landbakgrunn. 2000-2010. Antall

Kilde: Innvandrere, etter innvandringsgrunn, 1. januar 2011, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 1. Studentinnvandring 2000-2010, etter nasjonalitet

Viktigste avsenderland 2000-2010	Antall innvandrede studenter	Prosent fremdeles bosatt per 1.1.2011
Totalt	21 538	47
Kina	2 366	50
Tyskland	2 291	37
Russland	1 124	64
Spania	989	36
Frankrike	958	43
USA	865	38
Etiopia	706	51
Nepal	597	62
Ghana	506	43
Italia	462	39
Andre (136 nasjonaliteter)	10 674	50

Kilde: Innvandrere, etter innvandringsgrunn, 1. januar 2011 Statistisk sentralbyrå.

Nordiske statsborgere kan flytte fritt mellom de nordiske landene, vi vil derfor ikke kunne gjenfinne disse i utlendingsforvaltningens registre med noe oppholdsgrunnlag. De er derfor utelatt fra statistikken. Alle andre utenlandske statsborgere må ha en eller annen form for tillatelse/registreringsbevis for å kunne flytte til Norge, ifølge reglene fra Utlendingsdirektoratet (UDI 2012).

Denne analysen omhandler studentmobilitet, det vil si utenlandske statsborgere som har kommet til Norge for å studere. Analysen omfatter derfor ikke alle innvandrere og heller ikke norskfødte studenter med innvandrerforeldre som studerer i Norge.

Hvor mange innvandrere for å studere?

Etter utvidelsen av EU i 2004 og 2007, og etter finanskrisen, da mange land i Europa ble hardt rammet, har den generelle innvandringen til Norge vært rekordhøy sammenlignet med tidligere innvandring, men også sammenlignet med andre lands innvandring (Eurostat 2012). Årsaken til den betydelige økningen er arbeidsinnvandring, spesielt fra Polen og Baltikum, men også fra Sverige, Tyskland og andre europeiske land. Med større arbeidsinnvandring har flere fått ektefelle og barn til Norge, det vil si at også familierelatert innvandring har økt betydelig.

Antallet flyktninger som kommer til Norge, har derimot vært ganske stabilt, rundt 5 000 i året, men innvandring som følge av flukt utgjør en stadig mindre del av den årlige innvandringen. Sammenlignet med arbeidsinnvandring og familieinnvandring er studentinnvandringen til Norge ganske beskjeden. I løpet av de siste ti årene har det likevel vært en markant økning i antall studenter som innvandrere til Norge fra ikke-nordiske land (se figur 1). 1 500 utenlandske studenter kom i 2000. Årlig studentinnvandring økte utover 2000-tallet, og i 2010 var tallet 3 500. I hele tiårsperioden har det i alt innvandret 21 500 studenter, der to av tre har bakgrunn fra land utenfor Europa.

Kommer fra 150 land

De internasjonale studentene er en sammensatt gruppe med bakgrunn fra 150 ulike land. De to viktigste avsenderlandene er Kina og Tyskland, men det kommer også mange studenter fra Russland, Spania og Frankrike. Blant afrikanske land er det Etiopia og Ghana som har flest studenter i Norge. (se tabell 1).

Kilder, metode og begreper

Data for *innvandringsgrunn* er basert på SSBs befolkningsregister (BEREG) og Utlendingsdatabasen (UDB) i Utlendingsdirektoratet (UDI). BEREG har Det sentrale folkeregisteret (DSF) som kilde.

UDB er database for alle saker som gjelder søknad om besøk og opphold i Norge.

Den enkeltvariabelen i UDB som betyr mest for statistikken over innvandringsgrunner er vedtaksgrunn (innvandringsgrunn). *Innvandrere* er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og på et tidspunkt har innvandret til Norge.

Data for den registerbaserte *sysselsettingsstatistikken* bygger på flere ulike registre. De viktigste er NAVs arbeidsgiver-/arbeidstakerregister (Aa-registeret), lønns- og trekkoppgaveregisteret (LTO) og selvangivelsesregisteret administrert av Skattedirektoratet, registeret over vernepliktige og sivilarbeidere fra henholdsvis Vernepliktsverket og Siviltjenesteadministrasjonen, samt Enhetsregisteret.

Sysselsettingsstatistikken er også påkoblet informasjon fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB), og utdanningsnivå er klassifisert etter norsk standard for utdanningsgruppering (NUS 2000).

Sysselsatte er definert som personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken. Personer som er sysselsatt, men også registrert i utdanning, er klassifisert som *sysselsatt og i utdanning*.

Alt i alt er kjønnsfordelingen blant studentene som kommer til Norge, ganske jevn. Blant europeerne er det imidlertid en overvekt av kvinner (55 prosent), mens det er en overvekt av menn fra land utenfor EU/EØS (56 prosent). Studentene fra EU-land er i gjennomsnitt 23 år når de kommer til Norge, mens studenter fra såkalte tredjelands har en gjennomsnittsalder på 25 år. Aldersforskjellen skyldes trolig at studentene med bakgrunn fra et land utenom Europa studerer på et høyere nivå enn studentene fra EU og EØS.

Naturvitenskap og humaniora

Mer enn 10 000 av de i alt 21 500 studentene som har kommet i løpet av de siste årene var fremdeles bosatt i Norge ved inngangen til 2011. Blant disse var i underkant av 5 000 registrert i høyere utdanning per 1. oktober 2010 (NUDB, se tekstboks).

Blant tredjelandsstudenter var naturvitenskapelige fag de klart mest populære. Hele 42 prosent av studentene i denne gruppen studerte et naturvitenskapelig fag. Også blant studenter fra EU- og EØS-land var naturvitenskapelige fag mest populært (32 prosent), men i denne studentgruppen er det også mange som studerer humanistiske fag (23 prosent) og samfunnsfag (18 prosent). Ved siden av naturvitenskapelige fag, humanistiske fag og samfunnsfag er økonomi og administrasjon de mest populære fagene blant utenlandske studenter i Norge (se tabell 2).

Blant studentene fra land utenfor Europa studerer 60 prosent på masternivå, mens studentene fra EU/EØS i større grad er å finne på bachelornivå. Om lag 15 prosent av de utenlandske studentene i Norge studerer på øverste nivå – ph.d. eller doktorgrad.

«Should I stay or should I go?»

Studenttillatelse fra Utlendingsdirektoratet (UDI) danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Internasjonale studenter kan få fornyet tillatelsen dersom de har progresjon i studiene. Det er også mulig å søke fornyelse av tillatelse i seks måneder dersom en aktivt søker jobb, eller man har et konkret jobbtillbud.

Tidligere studier viser imidlertid at internasjonale studenter i liten grad blir boende i Norge (Brekke 2006). Denne analysen bekrefter dette. Figur 2 illustrerer andel bosatte i forhold til hvilket år studentene har innvandret. Ikke uventet var nesten 100 prosent blant studenter som innvandret i 2010, fremdeles bosatt per 1. januar 2011. Om lag 40 prosent av studenter som innvandret fra tredjeland i 2007, var fremdeles bosatt 2011, mens tilsvarende andel blant studenter fra EU og EØS var lavere, bare 22 prosent.

Blant studenter som innvandret rundt årtusenskiftet er en av fem fremdeles bosatt. Det er ikke noen forskjell av betydning mellom studenter med EU- og EØS-bakgrunn og dem med bakgrunn fra tredjeland. Blant flyktninger og familieinnvandrere, men også arbeidsinnvandrere, som har innvandret i samme periode, er det en langt høyere andel som blir boende i Norge (SSB 2012a).

Hva gjør de som blir?

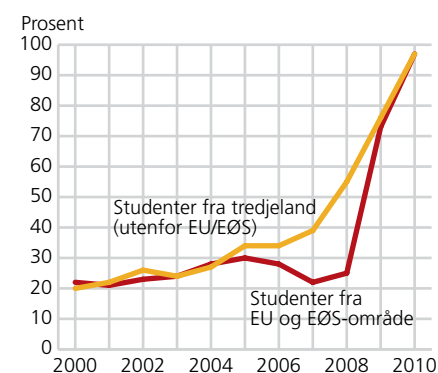
Analysene viser at de utenlandske studentene som blir i Norge har høy yrkesdeltakelse, og mange jobber i yrker med høye kompetansekrav. I 2011 var 87 prosent av studentene som innvandret i år 2000, enten sysselsatt (74 prosent), fremdeles i utdanning, men med deltidsjobb (12 prosent), eller aktivt

Tabell 2. Fordeling av studenter, etter fagretning og landbakgrunn. 2010. Prosent

	Tredjelands	EU/EØS
Totalt	100	100
Naturvitenskapelige fag	42	32
Humanistiske og estetiske fag	14	23
Økonomi og administrasjon	14	12
Samfunnsfag og juss	12	18
Helse, ernæring og idrett	9	8
Lærerutdanning	4	3
Primærnæringsfag	2	1
Transport og kommunikasjon	2	1
Andre	1	2
N = antall personer	3 797	1 073

Kilde: Registerbasert sysselsettingsstatistikk for innvandrere, 4. kvartal 2011, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Utenlandske studenter som fortsatt er i Norge, etter år for innvandring og landbakgrunn. 2011. Prosent

Kilde: Innvandrere, etter innvandringsgrunn, 1. januar 2011, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3. Yrkesfordeling, etter landbakgrunn og yrkesstatus. 4. kvartal 2010. Prosent

	Tredjelandsborgere		EU og EØS	
	Sysse- satt	Sysse- satt og frem- deles i utdan- ning	Sysse- satt	Sysse- satt og frem- deles i utdan- ning
Totalt	100	100	100	100
Ledere	1	0	3	0
Akademiske yrker	40	27	45	45
Høgskoleyrker	29	8	27	16
Kontoryrker	5	5	4	4
Salgs- og serviceyrker	13	23	13	22
Bønder, fiskere osv.	0	0	1	0
Håndverkere	1	1	1	1
Prosess- og maskinopera- tører, transportarbeidere	1	3	2	0
Renholdere, hjelpepleiere	10	32	4	10
Militære yrker	0	0	0	0
N= (antall personer)	1 371	1 391	964	402

Kilde: Registerbasert sysselsettingsstatistikk for innvandrere, 4. kvartal 2011, Statistisk sentralbyrå.

arbeidssøkende (2 prosent). Blant studentene som har innvandret i løpet av de siste årene, er yrkesdeltakelsen betydelig lavere. (SSB 2012b) Dette skyldes at internasjonale studenter forutsettes å studere fulltid. De gis likevel en arbeidstillatelse med mulighet for inntil 20 timer arbeid per uke ved siden av studiene (UDI 2012). Mange av studentene benytter seg av denne muligheten.

En stor andel av studentene som blir i Norge, jobber i akademiske yrker eller yrker som krever høgskoleutdanning. Andelen som er ansatt i denne type yrker, er lavere blant dem som fremdeles er i utdanning. Her er også andelen som jobber i yrker uten krav til utdanning, høy, spesielt blant tredjelandsborgere (se tabell 3).

Hva lokker dem hit?

Den deskriptive analysen som vi har gjort her, viser at studentinnvandringen til Norge i løpet av de siste ti årene har økt kraftig. En mulig forklaring på at Norge er blitt et mer attraktivt land å studere i sammenlignet med tidligere, kan være at høyere utdanning i Norge er gratis. I 2006 innførte Danmark studieavgift for studenter fra land utenfor EU/EØS, og i 2010 fulgte Sverige etter.

Samtidig er det stor etterspørsel etter høyt kvalifisert arbeidskraft i Norge i en periode hvor mange andre land i Europa sliter med rekordhøy arbeidsledighet. Eurokrisen har også ført til at flere EU-land har kuttet i studiefinansieringen og satt opp skolepengene. Dette er faktorer som kan forklare hvorfor Norge er blitt mer attraktivt for internasjonale studenter.

Referanser

Bore, L., K. R. Tronstad og A.B. Djuve (2012) Immigration of International Students to the EU/EEA. Report to the European Migration Network from the Norwegian Contact Point, August 2012. (<http://emn.intrasoft-intl.com/html/index.html>)

Brekke, J.-P. (2006): International students and immigration to Norway. Oslo, Institute for Social Research.

Eurostat (2012): Sustainable development indicators. (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/indicators/theme4>)

OECD (2011): International Migration Outlook 2011. Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development.

SSB (2012a): Innvandrere, etter innvandringsgrunn, 1. januar 2012, Statistisk sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvgrunn/>)

SSB (2012b): Registerbasert sysselsettingsstatistikk for innvandrere, 4. kvartal 2011, Statistisk sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/emner/06/01/innvregsys/>)

UDI (2012): Studier. (<http://www.udi.no/Sentrale-tema/Studier/>)

Norges teknisk-vitenskapelige universitet.